

Nové pohřebiště lidu popelnicových polí v Počaplech nad Loučnou, okr. Pardubice

A new cemetery of Silesian-Platěnice Culture in Počaply nad Loučnou, distr. Pardubice

Radko Sedláček

Abstrakt

Článek seznamuje s průběhem a výsledky záchranného archeologického výzkumu v Počaplech nad Loučnou, okr. Pardubice, provedeného firmou Labrys v roce 2014. Archeologickým výzkumem předcházejícím stavebním pracím zde byly odhaleny tři žárové hroby náležející III. stupni slezskoplatěnické kultury (HaC a HaD). Hroby představují okraj většího dosud nepoznaného pohřebiště, které se pravděpodobně rozkládá dál východním směrem kolem vrcholu kopce. Příspěvek přináší publikaci nepříliš početného získaného materiálu a přihlíží také k dalším kulturním poměrům v archeologicky silně exponovaném mikroregionu.

Abstract

The article brings information about the course and results of the rescue archaeological research provided by the firm Labrys in Počaply nad Loučnou, distr. Pardubice in the year 2014. Three cremation burials of the IIIrd phase of the Silesian-Platěnice Culture (HaC and HaD period) were unearthed by the research before building operations. The graves belong to the larger unknown cemetery extended eastward around the top of the hill. The paper also brings the publication of the rare ceramic material and observes other cultural circumstances in the archaeological highly exposed region.

Klíčová slova: Pardubicko – slezskoplatěnická kultura – žárové pohřebiště – záchranný archeologický výzkum

Key words: Pardubice region – Silesian-Platěnice culture – cremation burial ground – rescue excavation

Úvod

Počátkem roku 2014 se na společnost Labrys obrátil zástupce investora Technické infrastruktury pro budoucí kolonii rodinných domků (RD) v Počaplech nad Loučnou se žádostí o provedení archeologického dohledu. Plocha tohoto staveniště zabírá větší část celého ZJZ svahu kóty 242 m n. m. na ppč. 406/28, 29, 30, 31 a 35 ve stejnojmenném katastrálním území, které se nachází ve strategické poloze v místě soutoku řek Labe a Loučné. S ohledem na archeologicky mimořádně frekventovaný prostor jsme na počátku dubna 2014 zahájili skrývku ornice v kompletním půdorysu budoucí stavby. Vzhledem k bezprostředně blízkému osídlení nás překvapilo, že až druhého dne na samotném konci 1. větve komunikací jsme zaznamenali první archeologickou situaci. Tu představovala skupina nádob, na první pohled značně poni-

čených orbou, jejichž charakter uložení signalizoval přítomnost žárového hrobu. V bezprostřední blízkosti byly lokalizovány další dva hroby. Následoval předstihový výzkum těchto tří hrobových celků, který je hlavním předmětem předkládaného pojednání.

Na terénních pracích stejně jako na zpracování výzkumu se nemalou měrou podílel právě jubilat (*obr. 1*). Jemu a jeho neutuchajícímu pracovnímu úsilí si tento rozsahem nevelký příspěvek klade za cíl vzdát čest a nabídnout další dílčí publikovaný výsledek jeho celoživotní činnosti.

Archeologické nálezy z okolí zájmové oblasti a historie lokality

Systematickým průzkumem pracovníků archeologického oddělení Muzea východních Čech v Hradci

Obr. 1 V. Vokolek při výzkumu hrobů v Počaplech nad Loučnou. – Fig. 1 V. Vokolek during excavations of the graves in Počaply nad Loučnou.

Králové (V. Vokolek a J. Sigl) z padesátých a šedesátých let minulého století bylo zachyceno v bezprostředním okolí popisované lokality osídlení především z období kultury laténské a doby římské (Vokolek 1972, 1976, 1987; Jílek 2015, 14–21). Ojedinelé nálezy pocházejí z mezolitu a pozdní doby hradištní (Vencl 1978, 25; Sigl – Vokolek 1986, 17). Větší část germánského sídliště se rozkládá na současných ppč. 382/18 a 382/32. Číslování staré původní parcelace odpovídá ppč. 406/3 a 406/5, které se nachází JZ od silnice Počaply-Kunětice. Zde na V okraji těchto parcel byla situována menší pískovna, dnes zavezená a v terénu neznatelná, která část sídliště narušila. Severovýchodním směrem za silnicí pokračovalo sídliště až na ppč. 406/6, kde se nacházelo osídlení především z doby laténské. Nálezy z provedených povrchových sběrů jsou v současnosti depozovány v Muzeu východních Čech Hradci Králové.

Terénní situace

Celá strojně skrývaná plocha základní technické vybavenosti pro budoucí kolonii RD byla pečlivě

sledována vzhledem k předchozím nálezům pravěkého a raně dějinného osídlení. Prakticky celá tato plocha byla zcela bez nálezů (obr. 2, 3, 4). Teprve při vrcholu návrší, kde se začalo objevovat štěrkopísčité podloží, byly odkryty hrobové celky 1–3. V těchto místech byla velmi tenká vrstva ornice silná maximálně 25–30 cm, takže zemědělská orba z velké části pohřební výbavu hrobů zlikvidovala. Tomuto zničení horních partií hrobových celků zasahujících do ornice nemohlo zabránit ani citlivé provádění skrývky. Mezi fragmenty jednotlivých nádob se podařilo zachytit pouze minimální množství drobných spálených kůstek.

Archeologické nálezy

Hrob 1 (obr. 5)

V hloubce 30 cm pod povrchem byl odkryt shluk střepů z více nádob bez zřetelné hrobové jámy. Podloží zde tvořila písčitojílovitá hlína.

Popis nálezů:

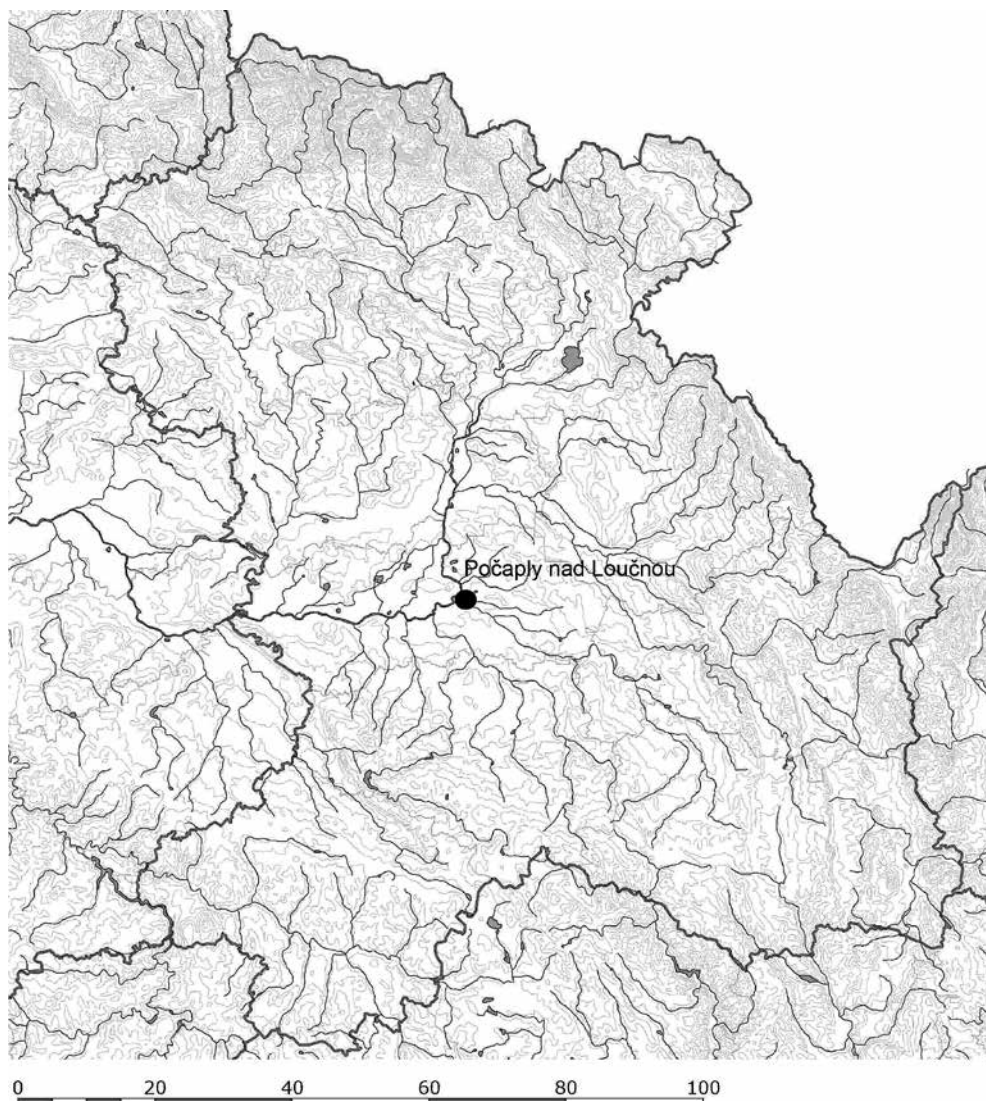
1. Spodek amforovité zásobnice nerovně hlazeného černého, uvnitř hnědého povrchu s černými skvrnami. Průměr dna 110 mm, výška zlomku 58 mm.
2. Střep ze spodku patrně misky se dnem vklopeným dovnitř. Povrch černý hlazený. Z této nádoby pochází několik dalších menších střepů. (35 × 25 mm).
3. Střep z misky s okrajem oble vklopeným dovnitř hlazeného hnědého povrchu s černou skvrnou, vnitřek poškozen. Výška zlomku 35 mm.
4. Střepy koflíku se dnem slabě vklopeným dovnitř a zlomkem ucha obdélného profilu. Povrch hlazen šedočerné barvy. Výška zlomku 22 mm.
5. Střep ze spodku nádoby se dnem uvnitř slabě zvednutým, drsného černého povrchu s hnědou skvrnou. Průměr dna 64 mm, výška zlomku 25 mm.

Hrob 2 (obr. 6)

V hloubce 30 cm od povrchu byla špatně zřetelná hrobová jáma orientovaná ve směru Z–V o rozměrech 70 × 56 cm. Hrob silně poškozen, dochován pouze otisk dna nádoby. Kolem se nacházela drt střepů a několik zlomků spálených kostí. Nádobu nelze ani kresebně rekonstruovat.

Hrob 3 (obr. 7)

V hloubce 25 cm od povrchu, hned pod ornici byly zachyceny zbytky žárového hrobu bez zřetelné hrobové jámy. Podloží tvořila šedá hlinitopísčitá vrstva. *In situ* byl spodek velké nádoby (1). Východně od ní miska (4).

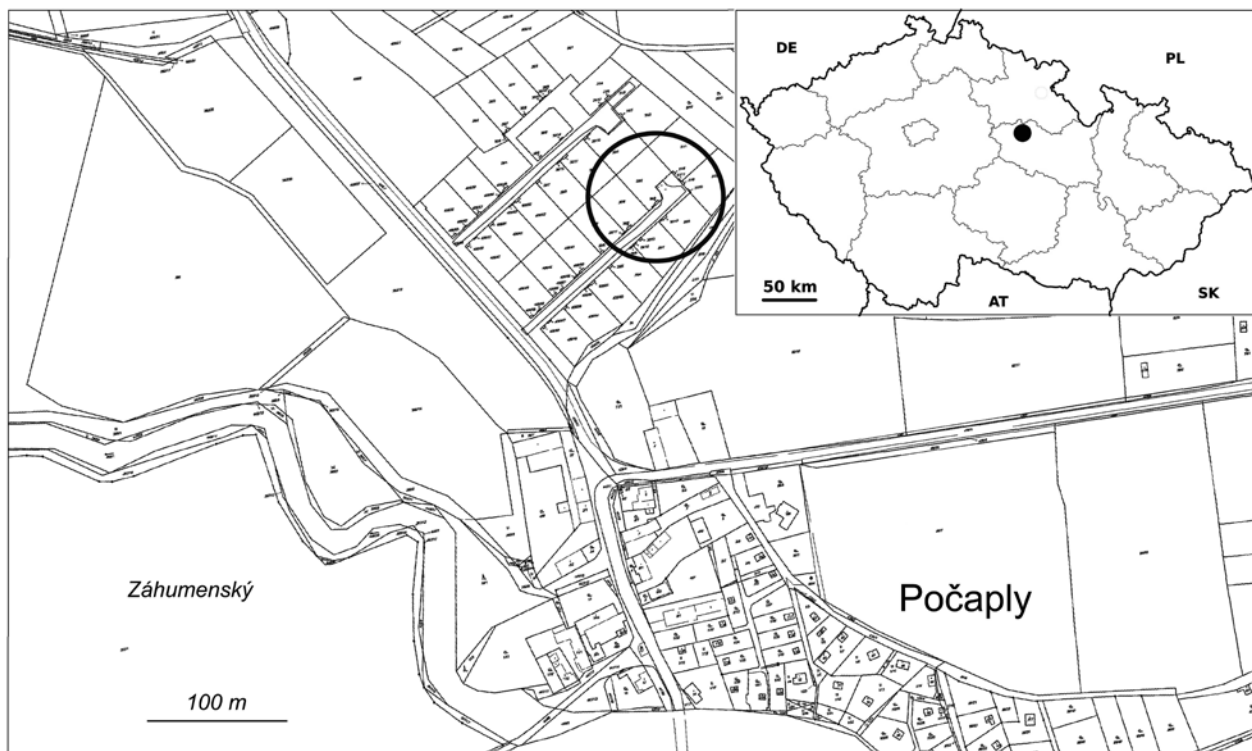

Obr. 2 Lokalizace naleziště na mapě Čech. – Fig. 2 Localization of the site on the map of Bohemia.

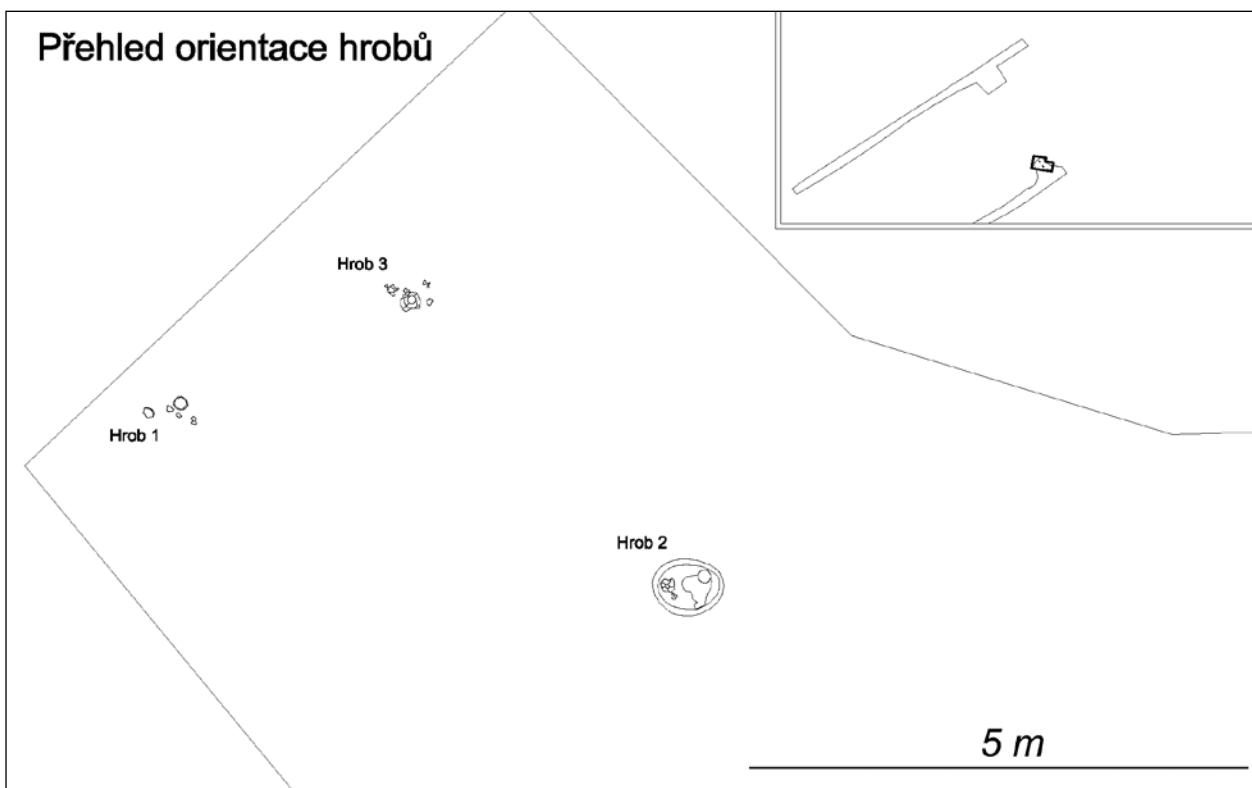
Popis nálezů:

1. Zlomky spodku amforovité zásobnice nerovně hlazeného černého povrchu, vnitřek šedohnědý. Výška zlozku 70 mm.
2. Střepey z výdutě a spodku nádoby drsnějšího šedohnědého, uvnitř černého hlazeného povrchu. Výška zlozku 38 mm.
3. Střep z oblé výdutě a slabě prohnutého hrdla koflíku, majícího pod lomem skupinu šikmých rýh. Povrch hlazen černohnědý, uvnitř šedočerné barvy. Rozměry 25 × 15 mm.
4. Miska s olámaným okrajem prohnutého hrdélka ostře odděleného od úzké výdutě zdobené šikmými žlábkami. Spodek kónický. Povrch hlazen černé barvy s hnědou skvrnou. Výška 40 mm, průměr dna 40 mm.

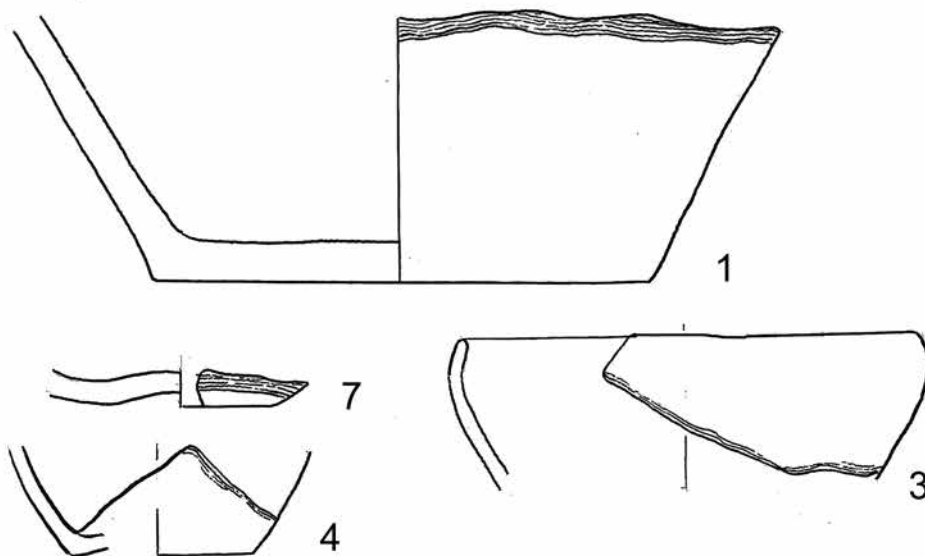
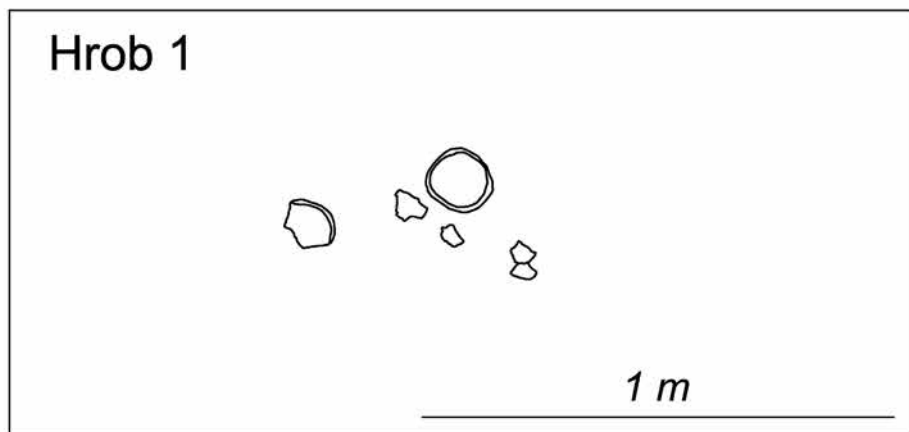
Veškeré nálezy pocházející z popisovaných hrobových celků jsou natolik poškozeny v důsledku kombinace mělkého uložení a probíhající zemědělské činnosti, že se jen stěží daří určit původní keramický tvar. Na stejný problém naráží i pokusy o jakékoli další třídění či pouhou komparaci získaného materiálu s jinými známými pohřebišti z východních Čech. Pomineme-li materiálovou stránku keramického těsta, které nijak nevybočuje z východočeského standardu pro funerální keramiku (Vokolek 2008, 87–91), je jediným morfologicky postižitelným tvarem miska s olámaným hrdlem zdobená šikmými žlábkami na výdutě (obr. 5). S takto zdobeným tvarem se ve východních Čechách setkáváme v různých podobách, např. kompletně dochovaný tvar z pohřebiště Měník, okr. Hradec Králové (Vokolek 1999, 230, tab. 60: 3).

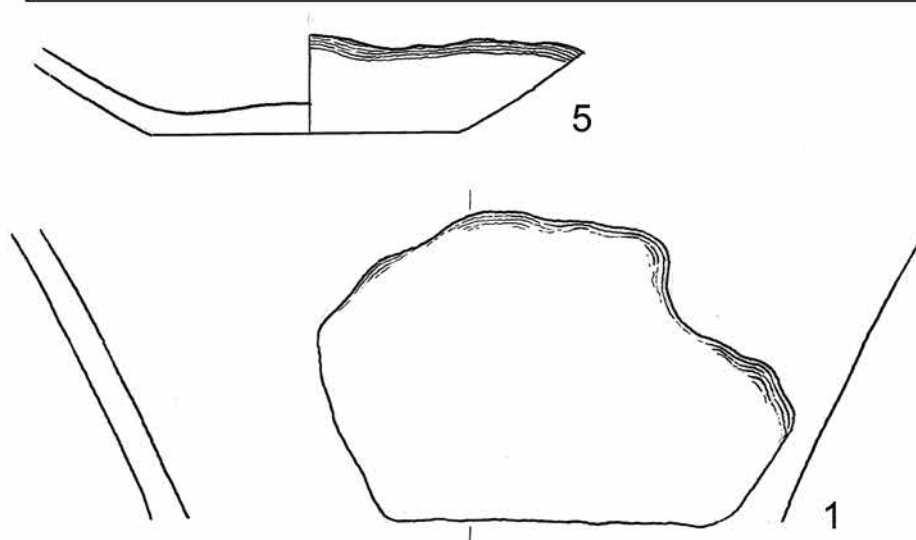
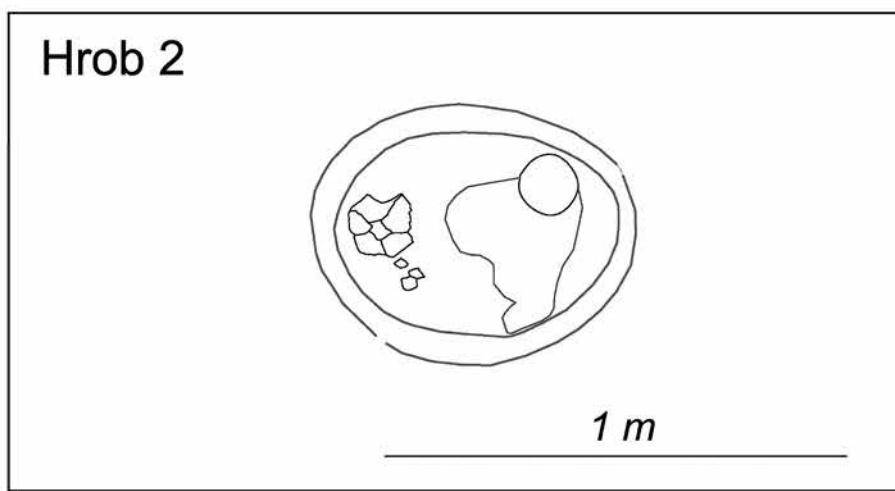
Obr. 3 Bližší katastrální situace naleziště. – Fig. 3 The closer cadastral situation of the site.

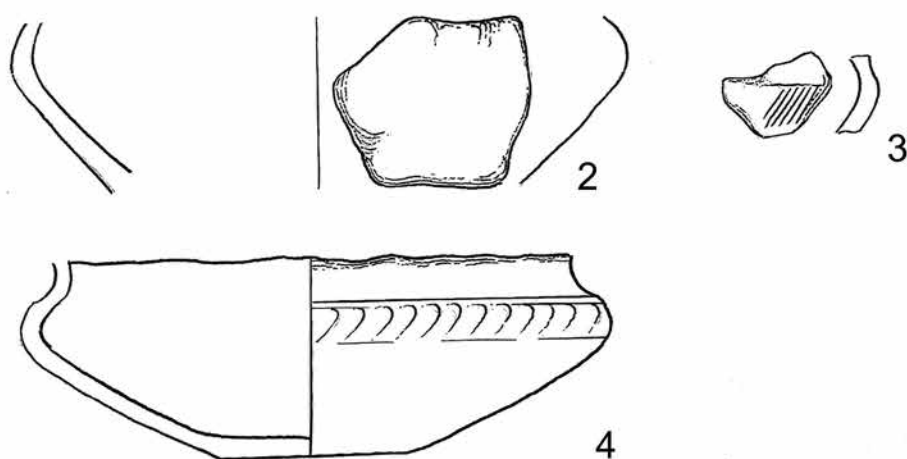
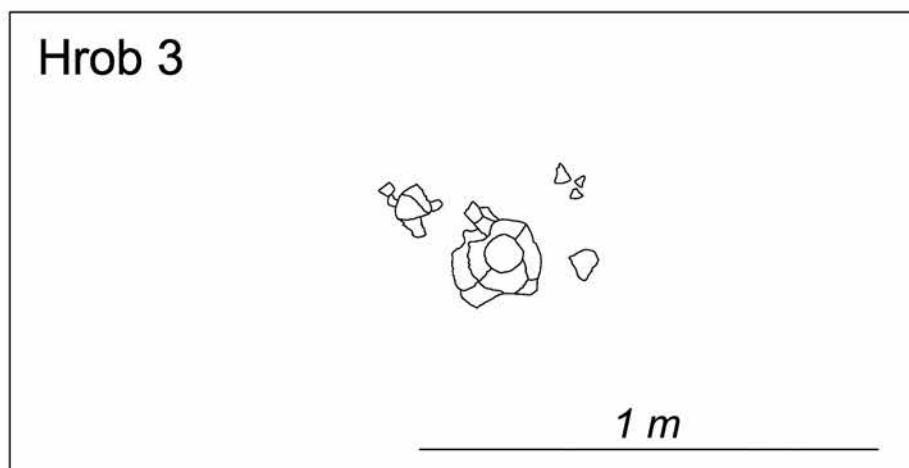
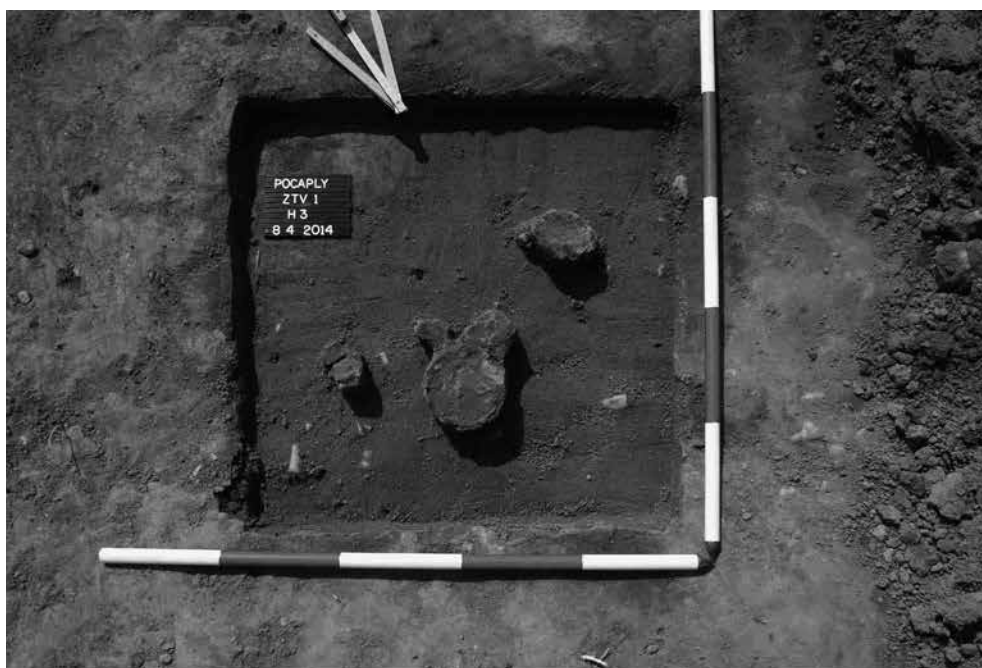
Obr. 4 Lokalizace archeologických nálezů na plánu staveniště. – Fig. 4 Localization of the archaeological finds on the building site plan.

Obr. 5 Hrob 1. Fotografie, kresba nálezové situace a archeologických nálezů. – Fig. 5 Grave no. 1. Picture, drawing of the finding situation and finds.

Obr. 6 Hrob 2. Fotografie, kresba nálezové situace a archeologických nálezů. – Fig. 6 Grave no. 2. Picture, drawing of the finding situation and finds.

Obr. 7 Hrob 3. Fotografie, kresba nálezové situace a archeologických nálezů. – Fig. 7 Grave no. 3. Picture, drawing of the finding situation and finds.

Závěr

Popsané hroby náleží s největší pravděpodobností okraji dosud nepoznaného pohřebiště lidu popelnicových polí, které se rozkládá Z a J směrem v prozatím neodkryté části svahu. Přes celkové narušení hrobového inventáře se díky kvalitnímu laboratornímu zpracování podařilo částečně kresebně zrekonstruovat typy nádob, takže lze pohřebiště bezpečně datovat do slezskoplatěnické kultury, do jejího III. stupně náležejícímu období HaC (Venclová ed. 2008, 29). Jde o zcela novou lokalitu, která je nyní bezprostředně ohrožena následnou výstavbou rodinných domků. Z hlediska dalšího pokračování terénního archeologického výzkumu lze vyjádřit určitou naději na zachovalejší stav nálezů v prostoru oplocených zahrad blízké chatové kolonie, která bude v blízké době zrušena a padne za oběť další výstavbě rodinných domků. Osada k tomuto pohřebišti dosud nebyla lokalizována a lze ji předpokládat v nižších polohách blíže řeky v místech mladšího bohatého osídlení. Jiné známé současné pohřebiště se nachází na pravém břehu Labe v katastrálním území Kunětic ve vzdálenosti 1 km Z směrem.

Objev tohoto nového dosud nepoznaného pohřebiště podstatně rozšiřuje naše poznání zdejšího mikroregionu a klade zvláštní důraz na důsledné archeologické sledování navazující výstavby RD.

Summary

The company Labrys carried out a rescue archaeological research in Počaply nad Loučnou, distr. Pardubice in the spring 2014 before building operations on the new hous-

ing development. The locality is strategically situated on the place of confluence of the rivers Labe and Loučná and there are many evidences of prehistorical settlement in this region. Three cremation burials of the IIIrd phase of the Silesian-Platěnice Culture (HaC and HaD period) were unearthed by the research. The graves probably belongs to a new unknown cemetery of this culture. Considering the continuing building operations it is necessary to observe very attentively this archaeological highly exposed region.

Literatura

- Jílek, J. 2015: Osídlení dolního toku řeky Loučné v době římské. *Východočeský sborník historický* 27, 5–43.
- Sigl, J. – Vokolek, V. 1986: Archeologické nálezy v roce 1985. *Zpravodaj Krajského muzea východních Čech v Hradci Králové* 12/1, 5–23.
- Vencl, S. 1978: Stopy nejstarší lidské práce ve východních Čechách. Hradec Králové.
- Venclová, N. (ed.) 2008: *Archeologie pravěkých Čech 6. Doba halštatská*. Praha.
- Vokolek, V. 1972: Počaply, k.o. Sezemice, o. Pardubice. *Výzkumy v Čechách* 1969, 112–113.
- Vokolek, V. 1976: Laténské nálezy na Pardubicku. *Zprávy klubu přátel Pardubicka* 9/12, 17–18.
- Vokolek, V. 1987: Počaply, o. Sezemice, okr. Pardubice. *Výzkumy v Čechách* 1984–1985, 149.
- Vokolek, V. 1999: *Východočeská halštatská pohřebiště*. Pardubice.
- Vokolek, V. 2008: Slezskoplatěnická kultura. In: N. Venclová (ed.): *Archeologie pravěkých Čech 6. Doba halštatská*. Praha, 84–97.

PhDr. Radko Sedláček

Labrys, o. p. s.

E-mail: sedlacek@labrys.cz